

Stichting Schaliegasvrij Nederland - Jaarverslag 2013

Jaarverslag Stichting Schaliegasvrij Nederland Periode januari 2013 – december 2013

Het jaar 2013 was het jaar waarin de discussie over schaliegas definitief verschoof van een in de provincie gevoerde lokale discussie naar een landelijke discussie. Het was ook het jaar waarin het verzet tegen schaliegas snel breder werd, en zich uitbreidde. Waren er in het begin van 2013 enkele tientallen schaliegasvrije gemeenten, aan het eind van het jaar waren het er bijna honderdvijftig, en hadden ook provincies zich tegen schaliegaswinning uitgesproken. De beweging tegen schaliegas werd voor het eerst serieus genomen in pers en politiek en kon niet meer weggezet worden als emotioneel protest van nimby's of milieufanaten. Het werd in dat jaar ook in bredere kring duidelijk dat de belofte van schaliegas als 'game changer' in energie en geopolitiek een loze belofte was, ook voor Nederland. Het door minister Verhagen geïnitieerde onderzoek naar milieu en veiligheid van schaliegas van Witteveen en Bos werd voltooid. De conclusie in het rapport dat de risico's van schaliegas 'beheersbaar' zijn overtuigde niet. Aan het eind van het jaar besloot minister Kamp de beslissing over proefboringen verder voor zich uit te schuiven en eerst een Structuurvisie Schaliegas op te laten stellen.

Stichting Schaliegasvrij Nederland heeft op de volgende wijze bijgedragen aan deze veranderingen.

Vertegenwoordiging stichting in platforms, netwerken

Onderzoek Schaliegas. In het najaar van 2011 besloot minister Verhagen een onderzoek in te stellen naar milieu en veiligheid van schaliegaswinning. Na een consultatieronde werd door het ministerie een klankbordgroep ingesteld van belanghebbenden en deskundigen om het onderzoek te begeleiden. Twee bestuursleden van SVN waren vaste vertegenwoordiger in de klankbordgroep: Willem Jan Atsma en Geert Ritsema; Ko van Huissteden trad op als vervanger voor de heer Musters van de gemeente Noordoostpolder, die regio Oost vertegenwoordigde. Het onderzoek werd uitgevoerd door een consortium van de ingenieursbureaus Witteveen en Bos, Arcadis en Fugro. Beide laatste zijn ook actief als dienstverlener voor de onconventionele gasindustrie.

Atsma en Ritsema hebben namens SVN en Milieudefensie geprotesteerd tegen de benoeming van Prof. Kroonenberg als onafhankelijke deskundige in de commissie. Prof. Kroonenberg is bekend door eerdere stellingname ten gunste van de belangen van de olie- en gasindustrie in milieu-gerelateerde discussies, zoals bij boringen naar gas in de Waddenzee en de klimaatdiscussie, en bleek bovendien geen specifieke deskundigheid te bezitten op de belangrijkste milieu- en technische vraagstukken. SVN bestuursleden Willem Jan Atsma en Ko van Huissteden konden vanuit hun wetenschappelijke achtergrond aan de klankbordgroep bijdragen door de kwaliteit van de onderzoeksopzet te analyseren en overige leden van de klankbordgroep hierover van informatie te voorzien. Dit heeft er onder andere toe bijgedragen dat de onderzoeksopzet in eerste instantie bijna unaniem door de klankbordgroep als onvoldoende beoordeeld werd, en heeft later bijgedragen aan inhoudelijke verbetering van de onderzoeksopzet. Met name het handhaven van een onafhankelijke review door de MER commissie is hieraan te danken. Tijdens het onderzoek heeft SVN alle in haar bezit zijnde literatuur over schaliegas en steenkoolgas ter beschikking gesteld aan de onderzoekers.

Er zijn in 2013 twee bijeenkomsten van de klankbordgroep geweest. In juni van 2013 hebben alle bestuursleden van de stichting zich teruggetrokken uit de klankbordgroep nadat het ministerie, tegen eerdere afspraken in, niet de gehele tekst van de onderzoeksrapportage wilde voorleggen aan de klankbordgroep.

Nadat het onderzoeksrapport in augustus was verschenen, heeft SVN een uitgebreide review van het rapport (hierna aangeduid als Witteveen+Bos rapport) gepubliceerd op de website. Kernpunten van de kritiek hierin waren het selectieve literatuurgebruik op sommige onderzoeksgebieden, de grote haast waarmee het rapport vervaardigd was, afwezigheid van zowel nut- en noodzaak vragen als onderzoek naar de kosten van milieu-aspecten, en een algehele vaagheid in risico-terminologie. Ook het

Stichting Schaliegasvrij Nederland - Jaarverslag 2013

onderzoek bleek overigens ook dat steenkoolgaswinning niet als economisch haalbare optie wordt gezien.

Structuurvisie Diepe Ondergrond. In februari en juni nemen Ko van Huissteden en Willem Jan Atsma deel aan inspraakbijeenkomsten over de structuurvisie Diepe Ondergrond; in april zet Ko van Huissteden het standpunt van SVN in klein comité uiteen op het ministerie van Infrastructuur en Milieu op uitnodiging van de voorbereidingswerkgroep voor de structuurvisie.

Overige. Er zijn informele contacten geweest van bestuursleden van de stichting met het belangrijkste schaliegasbedrijf, Cuadrilla, en de NogePa, in november 2012 in Utrecht. Geert Ritsema heeft contact gehad met de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Bijeenkomsten, lezingen etc

Januari: Gastcollege Ko van Huissteden bij Universiteit van Amsterdam voor 1e jaars studenten Future Planet Studies, discussie met Henk Duijverman van Cuadrilla. Maart: Gastcollege Ko van Huissteden bij TU Delft voor 1e jaars studenten Scheikunde, discussie met Henk Duijverman van Cuadrilla. Bij vertoningen van de Amerikaanse film 'Promised Land' (over de tegenstellingen die schaliegas veroorzaakt in Amerikaanse plattelandsgemeenschappen) zijn op verschillende lokaties publieke discussies-bijeenkomsten geweest. Daar zijn vertegenwoordigers van SVN aanwezig geweest. Onder andere in Nijmegen heeft Willem Jan Atsma daarbij gediscussieerd met de secretaris-generaal van de NoGePa, Jo Peeters.

In mei was een uitzending van BNR gewijd aan schaliegas. Hierbij trad Willem Jan Atsma op als lid van het discussiepanel.

Milieudefensie organiseerde een Studiedag voor gemeenten, op 3 juni aan de Universiteit Utrecht. Dagvoorzitter was Marjan Minnesma van Urgenda.

Vertegenwoordigers van SVN zijn ook aanwezig geweest bij diverse lokaal georganiseerde discussiebijeenkomsten over schaliegas, onder andere in de Noordoostpolder na het bekend worden van twee proefboorlokaties in die gemeente (zie onder).

Belangrijke gebeurtenissen.

In het voorjaar kwam de Hollywood-film 'Promised Land', over de tegenstellingen die schaliegas veroorzaakt in Amerikaanse plattelandsgemeenschappen uit. Op verschillende lokaties zijn vertoningen van deze film met publieke discussies-bijeenkomsten geweest. Daar zijn vertegenwoordigers van SVN aanwezig geweest.

In februari kondigde Cuadrilla aan op twee lokaties proefboringen naar schaliegas te willen doen in de Noordoostpolder. Naar aanleiding daarvan is Schaliegasvrij Noordoostpolder actief geworden (door Hylke Hekkenberg vertegenwoordigd bij SVN). Het heeft geleid tot felle reacties in de regio.. Twee discussieavonden werden georganiseerd in Marknesse en Luttelgeest.

Bezoek op 14 september van PvdA fractieleden aan Boxtel. Schaliegasvrij Boxtel en Schaliegasvrij Haaren hebben van dit bezoek een uitgebreide manifestatie gemaakt in het centrum van Boxtel en een excursie langs potentiële boorlokaties. Er is veel publiek aanwezig. Bestuursleden van SVN (Mirjam Bemelmans, Willem Jan Atsma en Ko van Huissteden) zijn bij het bezoek aanwezig geweest op het stadhuis van Boxtel. In publiek laat PvdA milieu-woordvoerder Jan Vos zich kritisch uit over schaliegas: 'alleen als het schoon en veilig kan', en daarvan zegt hij nog niet overtuigd te zijn.

Kort daarna, op 18 september geeft minister Kamp aan nieuw onderzoek naar schaliegas te willen na kritiek van de MER commissie op het Witteveen+Bos rapport, dat het belangrijke vragen van bewoners van de schaliegasgebieden buiten beschouwing laat. In dit onderzoek zou meer lokatie-specifiek onderzocht moeten worden waar schaliegasboringen mogelijk zijn. Dit onderzoek krijgt de vorm van een plan-MER voor een 'Structuurvisie Schaliegas'. Er ontstaat ook politieke onduidelijkheid over hoe

Stichting Schaliegasvrij Nederland - Jaarverslag 2013

deze structuurvisie zich zal verhouden tot de Structuurvisie Diepe Ondergrond die op dit moment ook in ontwerp is.

Wetenschappelijke activiteiten

Kontakten in de wetenschappelijke wereld zijn benaderd om commentaar te geven op het onderzoeksplan voor het schaliegasonderzoek. Omdat het Witteveen + Bos rapport zeer onvolledig is wat de effecten op de natuur betreft, besluit SVN om zelf hiernaar onderzoek te laten doen. Hiervoor wordt een Master-student Biologie met specialisatie ecologie en natuurbeheer gezocht.

Uitgeverij Jan van Arkel te Utrecht besluit een Nederlandse vertaling uit te geven van het boek 'Snake oil' van Richard Heinberg (Post Carbon Institute). Dit boek behandelt de economische en energietransitie aspecten van schaliegas en schalie-olie. De Nederlandse uitgave heet 'Schaliegas, piekolie en onze toekomst'. Ko van Huissteden schrijft een uitgebreid voorwoord van het boek over de huidige situatie met betrekking tot schaliegas en steenkoolgas in Nederland en België. Het boek is in december op de markt gebracht.

Ko van Huissteden heeft in december 2013 het jaarlijkse congres van de American Geophysical Union bezocht om ter plaatse de wetenschappelijke discussie over schaliegas te volgen.

Juridische acties

In november blijkt dat Cuadrilla niet voldoet aan financiële voorwaarden voor een vergunning voor schaliegas. Niet duidelijk is of er voldoende financiële slagkracht is om eventuele schade door schaliegaswinning te vergoeden. Milieudefensie en SVN doen een intrekingsverzoek.

Beleidsbeïnvloeding en politieke kontakten.

In 2013 neemt het aantal schaliegasvrije gemeenten en provincies sterk toe. In november zijn er 146 schaliegasvrije gemeenten, 5 schaliegasvrije provincies en heeft ook waterschap Rijnland zich tegen schaliegas uitgesproken. Hiervoor heeft SVN geen gerichte actie ondernomen: veel gemeenten nemen spontaan besluiten tegen schaliegasboringen na initiatieven daartoe van verschillende politieke partijen. Een breed spectrum aan politieke partijen blijkt doorgaans voor moties voor een 'schaliegasvrij-verklaring' te stemmen. Desondanks is dit bestuurlijk verzet een uiterst belangrijke steun in de rug.

Op 19 september is er een hoorzitting in de Tweede Kamer over het onderwerp schaliegas, naar aanleiding van het Witteveen+Bos rapport. Ko van Huissteden, Willem-Jan Atsma en Geert Ritsema nemen als deskundigen deel aan de hoorzitting. Hierin wordt het standpunt van de stichting over de kwaliteit van het onderzoek naar voren gebracht.

11 November is er een debat in de Tweede kamer over Energie. Ook hier komt het onderwerp schaliegas aan de orde. Vooraf wordt er door Milieudefensie en SVN een manifestatie georganiseerd op het plein, met catering van landbouwproducten uit de Noordoostpolder.

Mediacontacten

21 februari; voorvertoning van de Amerikaanse film 'Promised Land' over de tegenstellingen die schaliegas veroorzaakt in Amerikaanse plattelandsgemeenschappen. Hierbij zijn contacten gelegd met verschillende journalisten en is naar aanleiding daarvan ook een artikel in Vrij Nederland verschenen over schaliegas in Nederland.

Ook het Witteveen en Bos rapport genereert veel publiciteit. Hierbij worden onze reactie op het rapport ook dikwijls overgenomen.

Website

De website blijft een belangrijk communicatieforum van de stichting. In april blijkt de webhost, Tuxic, plotseling het contract met SVN te willen verbreken en haalt zonder overleg met het bestuur de website

Stichting Schaliegasvrij Nederland - Jaarverslag 2013

offline. De reden van de actie van Tuxic is tot op heden niet opgehelderd. Met hulp van de IT afdeling van Milieudefensie verhuist de website naar een betrouwbaarder webhost: Greenhost.

Internationale samenwerking

SVN vertegenwoordigers en sympathisanten (o.a. Peter Polder) nemen in augustus deel aan een overlegbijeenkomst van Europese milieu-organisaties en zusterorganisaties over schaliegas in Parijs. In november heeft Ko van Huissteden overleg met Vlaamse anti-steenkoolgas activisten, onder andere van milieu-organisatie Climaxi.

Overig.

In januari kreeg Geert Ritsema het groene licht voor een Milieudefensie-project over onconventioneel gas/olie. Dit project kan in sterke mate bijdragen aan ondersteuning van SVN.

Organisatie.

Vergaderingen van het stichtingsbestuur zijn er geweest op 28 januari, 28 maart, 27 mei, 30 augustus, 9 september en 21 november. In februari kondigde Fleur de Hu aan te moeten stoppen met het secretariaat van de SVN vanwege werkdruk. Martin Hoek wordt in november bereid gevonden om te assisteren bij het secretariaat en zal het beantwoorden van de mailbox op zich nemen. Besloten wordt dat de overige leden van het bestuur aanblijven na het eerste jaar, er zijn geen andere kandidaten. Verschillende vrijwilligers hebben zich aangemeld met de mededeling dat ze wel wat zouden willen doen. Er wordt een inventarisatie gemaakt van onze behoeften, deze wordt op de website geplaatst. Het is de bedoeling verschillende werkgroepen op te richten. Op 9 september is een vergadering georganiseerd waar een groot aantal vrijwilligers bij aanwezig is. Vier werkgroepen worden ingesteld: Wetenschap, Mobilisatie / Communicatie, Juridische werkgroep, Economie werkgroep. In juni is in samenwerking met Milieudefensie een mediatraining gegeven aan bestuursleden van SVN.

Financiële overzicht.

Hieronder volg de jaarrekening over 2013 en de begroting over 2014. Ter aanvulling: in november kwam het bericht binnen dat de Lush Charity Pot (onderdeel van de sponsor-actie van het cosmetica-bedrijf Lush) een bedrag van 1207 euro heeft opgebracht.

Stichting Schaliegasvrij Nederland - Jaarverslag 2013

Jaarrekening 2013		Uitgaven	Inkomsten	Inkomsten- uitgaven
	Verzekering	€ 623		
	Betalingsverkeer	€ 279		
	Website	€ 264		
	Overige kosten 1)	€ 404		
	Donaties 2)		€ 3,798	
		€ 1,570	€ 3,798	€ 2,228
Toelichting: 1) Overige kosten: symposia en reiskosten 2) Donaties: waarvan via particulieren oa via Geef gratis 1125,- en bijdragen van de GNMF 1500,- en Lush Charity pot 1207,-				

Balans 2013		1/1/2013	1/1/2014
Rekeningcrt			€ 1,422
Spaarek.			€ 694
Totaal		€ 2,098	€ 2,116

Begroting 2014		Gerealiseerd	Begroot
		10 mrt '14	
Inkomsten	Donaties 1)	€ 0	€ 8,000
Uitgaven:	Symposia	€ 551	€ 1,000
	Public relations 2)	€ 740	€ 1,000
	Juridische procedures 3)	€ 0	€ 7,000
	Verzekering	€ 150	€ 600
	Bankkosten	€ 25	€ 100
	Kantoorbenodigdheden	€ 0	€ 200
	Onvoorzien	€ 0	€ 100
Uitgaven tot.		€ 1,466	€ 10,000
Totaal begroting 4)			-€ 2,000

Toelichting begroting:

1) 2014 zal een jaar van relatieve rust zijn. SVN zal zoals het er nu uit ziet niet actief gaan werven. Wel gaat SVN instellingen en NGO's en en bedrijven benaderen om mogelijke proceskosten samen te financieren waarschijnlijk BMF, GNMF, Greenpeace, De Halm

2) In het land geeft de SVN lezingen (Km-vergoeding a 19 ct.) , Boek Heinberg, promotie-materiaal zoals stickers, t-shirts en buttons.

3) Juridische procedures worden overwogen.

4) Gezien het kassaldo streeft SVN niet meer uit te geven dan haar inkomsten.

Zodra SVN meer gelden ontvangt zal haar slagkracht worden vergroot.